

Vergaderjaar 2020–2021

35 631

EU-voorstel: Commissiemededeling inzake de Europese onderwijsruimte tegen 2025 tot stand brengen (COM(2020)625)¹

A

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 9 december 2020

De commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap² heeft kennisgenomen van de mededeling van de Europese Commissie van 30 september 2020 met de titel «De Europese onderwijsruimte tegen 2025 tot stand brengen».³

Naar aanleiding hiervan is op 10 november 2020 een brief gestuurd aan de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media en de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De Ministers hebben op 8 december 2020 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Bergman

¹ Zie dossier E200013 op www.europapoort.nl.

² Samenstelling:

Essers (CDA), Ganzevoort (GL), Sent (PvdA), Van Strien (PVV), Van Apeldoorn (SP), Atsma (CDA), Pijlman (D66) (*ondervoorzitter*), Schalk (SGP), Bikker (CU) (*voorzitter*), Klip-Martin (VVD), De Bruijn-Wezeman (VVD), Baay-Timmerman (50PLUS), A.J.M. van Kesteren (PVV), De Blécourt-Wouterse (VVD), Vos (PvdA), Van der Burg (VVD), Dessing (FVD), Doornhof (CDA), Gerbrandy (OSF), Nicolai (PvdD), Veldhoen (GL), Vendrik (GL), Van der Voort (D66), De Vries (Fractie-Otten), Pouw-Verweij (Fractie-van Pareren).

³ COM(2020)625; dossier E200013 op <https://www.eerstekamer.nl/eu/>.

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Den Haag, 10 november 2020

De commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft met belangstelling kennisgenomen van de mededeling van de Europese Commissie van 30 september 2020 met de titel «De Europese onderwijsruimte tegen 2025 tot stand brengen».⁴ Deze mededeling leidt bij de leden van enkele fracties tot vragen en opmerkingen.

De leden van de **PvdA**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de mededeling. Zij stellen daarover enkele vragen, waarbij de leden van de fractie van **GroenLinks** zich aansluiten. Het is een ambitieus programma dat beoogt bij te dragen aan toekomstvast onderwijs. De aan het woord zijnde leden onderschrijven de gestelde prioriteiten. Hoe oordeelt de regering over de inspanningen die op onderdelen gedaan worden? Zijn deze toereikend om de aangegeven ambities waar te maken en wat wordt de inzet van de regering in dezen? Een voorbeeld is dat de prestaties voor lezen op EU-niveau en daarbinnen in Nederland verslechterd zijn. In de mijlpalen en middelen wordt geen nadere invulling hieraan gegeven. Is de regering bereid om in de EU te pleiten om aandacht te besteden aan de werkwijze om de leesvaardigheid van Europese burgers te bevorderen te beginnen met de leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs? Is de regering het met de leden van de PvdA-fractie eens dat een groot offensief tegen laaggeletterdheid nodig is? Zo ja, wat mogen zij op dit terrein van de regering verwachten?

In de aanbevelingen wordt gepleit om via het versterkte Erasmus-programma leermobiliteit te actualiseren en de transversale vaardigheden te bevorderen. Welke ambities heeft de regering om daarbinnen te investeren in gezamenlijke opleidingen en onderzoeks- en innovatieprogramma's binnen de EU?

Binnen het aandachtsgebied «Onderwijs en opleiding inclusiever en gendersensitiever maken» wordt gepleit voor een Europees kwaliteitskader voor stelsels voor kwaliteitsvolle voor- en vroegschoolse educatie en kinderopvang. Zoals bekend vinden de leden van de PvdA-fractie het van belang dat ieder kind gebruik kan maken van deze voorzieningen. Deze zijn vooral ook van belang voor kinderen met bijvoorbeeld een taalachterstand. Welke ambitie wil de regering op dit gebied nastreven?

De Europese Commissie pleit voor een leven lang leren en inzet op bij- en nascholing van volwassenen. Het is dan van belang dat de arbeidsvoorwaarden en voorzieningen zo worden vormgegeven dat dit gestimuleerd en gefaciliteerd worden. Wat wordt de inzet van de regering op dit gebied? Daarbij pleit de Europese Commissie voor het aanpassen van het stelsel van hoger onderwijs en het beroepsonderwijs en -opleidingen om hierbij een sleutelrol te kunnen vervullen en voor het bereiken van een meer diverse studentenpopulatie. Wat wordt de inzet van de regering op dit gebied en wat betekent dit voor het huidige stelsel van middelbaar beroeps- en hoger onderwijs?

De Europese Commissie pleit voor aandacht in het onderwijs op alle niveaus ter bevordering van milieuduurzaamheid. Er wordt een Europees competentiekader op dit gebied ontwikkeld. Hoe gaat de regering met

⁴ COM(2020)625; dossier E1200013 op <https://www.eerstekamer.nl/eu/>.

deze ambitie om bij de verdere ontwikkeling van de curricula voor het Nederlandse onderwijs?

De Europese Commissie neemt de aanbeveling over van de Raad betreffende het automatisch wederzijds erkennen van kwalificaties van het hoger onderwijs, hoger secundair onderwijs en opleidingen en resultaten van leerperioden in het buitenland. Hoe staat de regering ten opzichte van dit voornemen? Welke stappen gaat zij zetten om dit gestalte te geven?

Hoe verhouden de Nederlandse prestaties zich ten opzichte van de in paragraaf 4.3 «De voortgang op de voet» geformuleerde doelstellingen en streefcijfers? Welke specifieke maatregelen gaat de regering ondernemen om de prestaties op de genoemde terreinen te verbeteren?

De leden van de **PVV**-fractie merken op dat tijdens de Europese top in Göteborg in 2017 werd bepaald dat iedereen recht heeft op hoogwaardige en inclusieve voorzieningen voor onderwijs, opleiding en een leven lang leren. De Europese leiders hebben toen beloofd om toe te werken naar een Unie waarin jongeren het best mogelijke onderwijs en de best mogelijke opleiding kunnen genieten en op het hele continent kunnen gaan studeren en een baan kunnen vinden. En dat het juiste onderwijs onder andere gericht moet zijn op gedragsverandering en vaardigheden ten behoeve van de groene economie en het klimaat. Onderwijs en opleiding als drijvende kracht, afgestemd op een groene en digitale transitie. Voor de leden van de PVV-fractie is onder andere deze eenzijdige benadering van het geven van Europese onderwijsruimte aanleiding om enkele vragen te stellen. De leden van de **FVD**-fractie sluiten zich bij deze vragen aan.

Kan de regering aangeven waarom het streven naar Europese onderwijsruimte voornamelijk zal worden gericht op gedragsverandering en overdracht van kennis en vaardigheden, waarbij een geplande, ideologische klimaatadaptatie (de groene economie en digitale transitie) centraal zal staan? In hoeverre kan men in dat geval spreken van Europese onderwijsruimte overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel en met volledige inachtneming van de bevoegdheden van de lidstaten op het gebied van onderwijs en opleiding?

Kan de regering uitleggen wat, in het kader van «Europese onderwijsruimte tegen 2025», de consequenties op termijn zijn voor de Nederlandse onderwijsbegroting, voor de Nederlandse onderwijstaal en de Nederlandse onderwijsinstellingen, gelet op de plaatsing van studenten uit de EU en het chronisch tekort aan (studenten)huisvesting, als aanzienlijke aantallen Europese studenten na de coronacrisis besluiten om hun studie/opleiding niet digitaal maar fysiek in ons land te gaan volgen?

De commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ziet met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangt deze graag binnen **vier weken** na dagtekening van deze brief.

Een gelijkkluidende brief is verstuurd aan de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media.

De voorzitter van de commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M.H. Bikker

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN
WETENSCHAP EN DE MINISTER VOOR BASIS- EN VOORTGEZET
ONDERWIJS EN MEDIA**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 december 2020

Met interesse hebben wij kennisgenomen van de vragen van de fracties van de PvdA, GroenLinks, PVV en FvD over de Europese Onderwijsruimte 2025. Wij danken deze fracties voor hun inbreng. Hierbij sturen wij u de antwoorden op de vragen toe.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
I.K. van Engelshoven

De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,
A. Slob

*De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de mededeling. Zij stellen daarover enkele vragen, waarbij de leden van de fractie van **GroenLinks** zich aansluiten. Het is een ambitieus programma dat beoogt bij te dragen aan toekomstvast onderwijs. De aan het woord zijnde leden onderschrijven de gestelde prioriteiten. Hoe oordeelt de regering over de inspanningen die op onderdelen gedaan worden? Zijn deze toereikend om de aangegeven ambities waar te maken en wat wordt de inzet van de regering in dezen?*

Het kabinet zet evenals de PvdA- en GroenLinks fractie sterk in op hoge ambities waar het gaat om de groene en digitale transitie van Europa. Toekomstvast onderwijs en aansluiting op de arbeidsmarkt spelen een sterke rol in de overgang naar een groene, duurzame en klimaatneutrale samenleving. Vanwege de COVID-19 pandemie is het ook meer dan ooit noodzakelijk dat de EU-lidstaten zich gaan voorbereiden op een duurzaam economisch herstel. Het toewerken naar een Europese Onderwijsruimte in 2025 draagt aan die doelstellingen bij. Het kabinet vindt het positief dat de Commissie met het voorstel een concretere invulling geeft, vanuit een meeromvattende visie, waar tot nu toe het concept van de Europese Onderwijsruimte wat abstract bleef zonder duidelijke samenhang tussen verschillende initiatieven. Er is echter sprake van een groot aantal initiatieven, die deels al in uitvoering zijn en deels slechts worden aangekondigd. Zeker de laatste categorie zal te zijner tijd nog op eigen merites moeten worden beoordeeld. Daarom is het door deze fracties gevraagde oordeel over de toereikendheid van de acties nu nog niet te geven. Wat betreft de algemene inzet verwijst het kabinet graag naar het u inmiddels toegezonden BNC-fiche.⁵

Een voorbeeld is dat de prestaties voor lezen op EU-niveau en daarbinnen in Nederland verslechterd zijn. In de mijlpalen en middelen wordt geen nadere invulling hieraan gegeven. Is de regering bereid om in de EU te pleiten om aandacht te besteden aan de werkwijze om de leesvaardigheid van Europese burgers te bevorderen te beginnen met de leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs? Is de regering het met de leden van de PvdA-fractie eens dat een groot offensief tegen laaggeletterdheid nodig is? Zo ja, wat mogen zij op dit terrein van de regering verwachten?

We zijn het eens met de fracties dat actie nodig is om laaggeletterdheid tegen te gaan. Daarom werkt het kabinet met het Leesoffensief, onder meer via het onderwijs, aan het versterken van de leesvaardigheid van kinderen en jongeren om op die manier laaggeletterdheid te voorkomen.⁶ Dit Leesoffensief kan ook als inspiratie dienen voor andere landen in de Europese Unie. Via de Europese werkgroepen van het huidige Europese samenwerkingskader voor onderwijs ET2020 en het nieuwe kader, zoals wordt voorgesteld in het Commissievoorstel Europese Onderwijsruimte 2025, besteedt Nederland ook aandacht aan het bevorderen van leesvaardigheid in de EU, onder andere door het uitwisselen van *best practices*. Daarnaast kan Nederland het voorgestelde streefdoel over basisvaardigheden uit het Commissievoorstel ondersteunen. Zie ook het antwoord op de vraag over streefdoelen op pagina 6. Mede gezien de aandacht die naar het thema basisvaardigheden uitging bij de bespreking van het Commissievoorstel door EU-Onderwijsministers op 30 november jl. lijkt continuïteit van deze samenwerking en uitwisseling in de rede te liggen. Dit zal helderder worden begin 2021 onder het Portugese EU-voorzitterschap

⁵ Kamerstuk, 2019–2020, 22 112, nr. 2965.

⁶ Kamerstuk, 2020–2021, 28 760, nr. 105.

In de aanbevelingen wordt gepleit om via het versterkte Erasmus-programma leermobiliteit te actualiseren en de transversale vaardigheden te bevorderen. Welke ambities heeft de regering om daarbinnen te investeren in gezamenlijke opleidingen en onderzoeks- en innovatieprogramma's binnen de EU?

Het kabinet steunt de geschetste visie van de Commissie dat leermobiliteit en grensoverschrijdende samenwerking als aanjagers werken voor het verbeteren van kwaliteit in het onderwijs. Het kabinet steunt dan ook de sterke inzet op een versterkt toekomstig Erasmus+ programma (2021–2027), meer grensoverschrijdende samenwerking in het hoger onderwijs en een sterkere link tussen hoger onderwijs en onderzoek, onder andere door synergie met de Europese Onderzoeksruimte. Verder verwelkomt het kabinet de inzet op het volledig uitrollen van de Europese Universiteiten allianties in het toekomstige programma Erasmus+. De Europese Universiteiten allianties geven de mogelijkheid om binnen de EU innovatieve samenwerkingsvormen op te zetten en o.a. te werken aan gezamenlijke opleidingen en curricula in het hoger onderwijs.

Binnen het aandachtsgebied «Onderwijs en opleiding inclusiever en gendersensitiever maken» wordt gepleit voor een Europees kwaliteitskader voor stelsels voor kwaliteitsvolle voor- en vroegschoolse educatie en kinderopvang. Zoals bekend vinden de leden van de PvdA-fractie het van belang dat ieder kind gebruik kan maken van deze voorzieningen. Deze zijn vooral ook van belang voor kinderen met bijvoorbeeld een taalachterstand. Welke ambitie wil de regering op dit gebied nastreven?

In mei 2019 is de Raadsaanbeveling betreffende stelsels voor onderwijs en opvang van hoge kwaliteit voor jonge kinderen aangenomen door de EU.⁷ Dit betrof al het Europese kwaliteitskader dat in de vraag wordt aangehaald. In het Commissievoorstel voor de Europese onderwijsruimte is er aanvullend aandacht voor inclusiviteit.

Het is het streven van de rijksoverheid dat zoveel mogelijk peuters met een risico op een onderwijsachterstand (doelgroeppeuters), een ontwikkelingsachterstand of handicap deelnemen aan de reguliere kinderdagopvang en/of de voorschoolse educatie. Zo nodig zijn er ook medische kinderdagverblijven. Gemeenten ontvangen voor de uitvoering van de voorschoolse educatie middelen van het Rijk en zijn verplicht tot een aanbod voor doelgroepkinderen. Daarnaast kunnen werkende ouders kinderopvangtoeslag aanvragen ter vergoeding van de opvangkosten. Niet werkende ouders kunnen bij de gemeente subsidie aanvragen voor de opvangkosten.

Naast de aanbodverplichting hebben gemeenten een verplichting om afspraken te maken met houders van kindercentra voor een zo groot mogelijke deelname aan voorschoolse educatie. Het is daarmee de ambitie dat alle ouders van doelgroeppeuters op deze wijze in de gelegenheid worden gebracht en gestimuleerd worden om van het aanbod gebruik te maken.

De middelen die de gemeenten van het Rijk ontvangen kunnen ook worden besteed aan vroegschoolse educatie. Daarnaast ontvangen schoolbesturen aanvullend middelen om onderwijsachterstanden op school te voorkomen en bestrijden. Wettelijk is bepaald dat het gehele onderwijs op de basisschool zo wordt ingericht dat er op structurele en herkenbare wijze aandacht wordt besteed aan de bestrijding van achterstanden en in het bijzonder in de beheersing van de Nederlandse

⁷ Kamerstuk, 2017–2018, 22 112, nr. 2612.

taal. Dit kan bijvoorbeeld via een aanbod van vroegschoolse educatie als vervolg op de voorschoolse educatie in de groepen 1 en 2 van de basisschool.

Tot slot heeft het huidige kabinet beleidsopties in kaart laten brengen omtrent het stelsel van kindvoorzieningen. Voor de zomer heeft de Tweede Kamer de tussenrapportage van deze Scenariostudie Vormgeving Kindvoorzieningen ontvangen.⁸ In december 2020 ontvangt de Tweede Kamer naar verwachting de eindrapportage waarin enkele scenario's nader zijn uitgewerkt, zoals een scenario met gratis kinderopvang voor alle kinderen. Een volgend kabinet kan op basis van dit rapport keuzes maken om naar een bepaald eindbeeld of ingroepad toe te werken.

De Europese Commissie pleit voor een leven lang leren en inzet op bij- en nascholing van volwassenen. Het is dan van belang dat de arbeidsvoorwaarden en voorzieningen zo worden vormgegeven dat dit gestimuleerd en gefaciliteerd worden. Wat wordt de inzet van de regering op dit gebied? Daarbij pleit de Europese Commissie voor het aanpassen van het stelsel van hoger onderwijs en het beroepsonderwijs en -opleidingen om hierbij een sleutelrol te kunnen vervullen en voor het bereiken van een meer diverse studentenpopulatie. Wat wordt de inzet van de regering op dit gebied en wat betekent dit voor het huidige stelsel van middelbaar beroeps- en hoger onderwijs?

De Commissie benadrukte bij haar aantreden al het belang van omscholing, bijscholing en het versterken van de leercultuur voor burgers om hen zo goed mogelijk voor te bereiden op de mogelijke veranderingen op de arbeidsmarkt als gevolg van de transitie naar klimaatneutraliteit, digitalisering en demografische verandering. Hoewel allereerst een verantwoordelijkheid van de lidstaten, onderschrijft het kabinet dit belang dat door de Covid-19 pandemie aan gewicht gewonnen heeft. Recent heeft de Commissie een geactualiseerde Vaardighedenagenda gepresenteerd en een voorstel voor een Aanbeveling van de Raad over beroepsonderwijs. Het kabinet heeft deze concretisering positief ontvangen en daarbij ook het relevante nationale beleid beschreven, zoals eerder met uw Kamer gedeeld.⁹ Inmiddels is het voorstel voor de Raadsaanbeveling door de Raad aangenomen. Zoals ook het geval is voor het Commissievoorstel over de Europese Onderwijsruimte, bevat de Vaardighedenagenda vooral aankondigingen van voorstellen die pas later zullen volgen. Deze voorstellen zullen dan door het kabinet worden beoordeeld en, voor zover mogelijk en wenselijk, vertaald in concrete nationale acties.

Het kabinet is van oordeel dat het nationale beleid al op één lijn zit met de ideeën die de Commissie presenteert in beide documenten. Dat is in de beide kabinetsreacties op de EU-voorstellen ook al verduidelijkt met verwijzing naar het relevante kabinetsbeleid. Voor een compleet en actueel overzicht van het Nederlandse beleid dat raakt aan de vragen van deze fracties kan gewezen worden op de recente Kamerbrief Routekaart Leren en Ontwikkelen.¹⁰ Daarin zijn de belangrijkste maatregelen in het huidige beleid, de crisisinzet en de routekaart beschreven. Het stimuleren van eigen regie bij werkenden wat betreft loopbaan en ontwikkeling en het flexibiliseren van het aanbod in het mbo en hoger onderwijs maken daarvan nadrukkelijk onderdeel uit.

De Europese Commissie pleit voor aandacht in het onderwijs op alle niveaus ter bevordering van milieuduurzaamheid. Er wordt een Europees

⁸ Tussenrapportage Scenariostudie Kindvoorzieningen, Den Haag, juni 2020.

⁹ Kamerstuk, 2019–2020, 22 112, nr. 2905 en Kamerstuk 2019–2020; Kamerstuk, 22 112, nr. 2907.

¹⁰ Kamerstuk, 2019–2020, 30 012, nr. 135.

competentiekader op dit gebied ontwikkeld. Hoe gaat de regering met deze ambitie om bij de verdere ontwikkeling van de curricula voor het Nederlandse onderwijs?

Het kabinet zet sterk in op hoge ambities waar het gaat om de groene transitie van Europa. Vanwege de COVID-19 pandemie is het meer dan ooit noodzakelijk dat de EU-lidstaten zich gaan voorbereiden op een duurzaam economisch herstel. Onderwijs heeft een sterke rol in de overgang naar een groene, duurzame en klimaatneutrale samenleving, zoals ook aangegeven in het BNC-fiche over de Europese Onderwijsruimte. Daarnaast is duurzaamheid een van de mondiale thema's waar het kabinet in de curriculumherziening nadrukkelijk aandacht voor vraagt.

In de context dat onderwijs- en curriculumbeleid binnen de EU een nationale verantwoordelijkheid is, kan een Europees competentiekader als inspiratiebron dienen voor beleidsvorming. Aangezien een dergelijk kader nog niet beschikbaar is kan dit momenteel geen rol spelen bij de lopende curriculumherziening in het funderend onderwijs.

De Europese Commissie neemt de aanbeveling over van de Raad betreffende het automatisch wederzijds erkennen van kwalificaties van het hoger onderwijs, hoger secundair onderwijs en opleidingen en resultaten van leerperioden in het buitenland. Hoe staat de regering ten opzichte van dit voornemen? Welke stappen gaat zij zetten om dit gestalte te geven?

In reactie op de vraag van de PvdA en Groen Links kan allereerst worden aangegeven dat in 2017 de Commissie een aanbeveling aan de Raad heeft voorgesteld over het stimuleren van automatische erkenning¹¹. Deze aanbeveling is destijds door de Raad aangenomen. Voor Nederland was de Raadsaanbeveling een welkom initiatief gezien de stagnatie op dit gebied in het kader van het Bolognaproces waarvan het streven naar automatische erkenning ook deel uitmaakt. Op het terrein van de diploma's voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs bestond er naar het oordeel van het kabinet echter niet echt een probleem respectievelijk verschillen de stelsels te veel om automatische erkenning mogelijk te maken.

Nederland is zelf wat betreft het wederzijds automatisch erkennen van kwalificaties in het hoger onderwijs actief. Nederland erkent op dit moment automatisch de diploma's in het hoger onderwijs van de Benelux landen. De Benelux landen en de Baltische Staten hebben ook een intentieverklaring over automatische erkenning van diploma's in het hoger onderwijs getekend.

Wat betreft het beroepsonderwijs is de inzet recent bevestigd in de Raadsaanbeveling beroepsonderwijs en, in breder dan EU-verband, de Osnabrück Verklaring die op 30 november jl. is ondertekend tijdens het Duitse EU-voorzitterschap. De afspraken hierin zijn niet zozeer gericht op automatische erkenning, maar meer op het verhogen van het vertrouwen in de kwaliteit (door het instrument gericht op kwaliteitsborging) en het vergroten van de transparantie en betrouwbaarheid van informatie over kwalificaties. Het vergroten van vertrouwen in en transparantie van de kwaliteit zijn noodzakelijk om te komen tot erkenning. Concreet kan dit worden bevorderd door onder meer het al bestaande Europese kwalificatiekader (EQF) en de digitale platforms op dit gebied zoals Europass. Nederland zal een actieve bijdrage blijven leveren aan het gebruik van deze instrumenten.

¹¹ Kamerstuk, 2021–2021, 21 501-34, nr. 348.

Hoe verhouden de Nederlandse prestaties zich ten opzichte van de in paragraaf 4.3 «De voortgang op de voet» geformuleerde doelstellingen en streefcijfers? Welke specifieke maatregelen gaat de regering ondernemen om de prestaties op de genoemde terreinen te verbeteren?

Allereerst wijs ik graag op het gebruik van doelstellingen en streefcijfers in het dit jaar aflopende strategische samenwerkingskader «Onderwijs en Opleiding 2020». Jaarlijks brengt de Commissie een rapport uit met de resultaten van de monitoring op de eerder overeenkomen indicatoren, de *Education and Training Monitor*.¹² Dit gaat vergezeld van een landenrapport. Het landenrapport over Nederland dat onlangs is uitgebracht bevat veel positieve observaties over het functioneren van Nederland op onderwijsgebied, dat op de meeste punten bovengemiddeld is t.o.v. de EU-27. Dit beeld wijkt niet af van voorgaande edities en het presteren van Nederland op andere internationale landenrapporten zoals het gezaghebbende *Education at a Glance* van de OESO.¹³

Zowel in de recente Vaardighedenagenda, de Raadsaanbeveling Beroeps- onderwijs als de Mededeling Europese Onderwijsruimte zijn recent nieuwe Europese streefdoelen voorgesteld. Uw vraag richt zich specifiek op de vijf nieuwe doelen voor de Onderwijsruimte. Dit betreft de volgende:

- Het percentage 15-jarigen dat slecht presteert op het gebied van lezen, wiskunde en wetenschappen moet minder dan 15% bedragen: deze doelstelling is afgeleid van de bekende PISA studie van de OESO. Nederland scoort als volgt: Lezen: 24,1% in 2018, Wiskunde 15,8%, Natuurwetenschappelijke vaardigheden 20%. De lage Nederlandse scores op het gebied van lezen zijn al langer bekend en eerder met uw Kamer gedeeld.¹⁴
- Het percentage leerlingen van de achtste graad dat slecht presteert op het gebied van computer- en informatiegeletterdheid moet minder dan 15% bedragen: hierover zijn momenteel nog geen Nederlandse data beschikbaar.
- Ten minste 98% van de kinderen tussen 3 jaar en de leerplichtige leeftijd in het basisonderwijs moet deelnemen aan voor- en vroeg-schoolse educatie: hierover zijn momenteel nog geen Nederlandse data beschikbaar. In het Nederlandse stelsel worden niet alle peuters gevolgd.
- Het percentage 20- tot 24-jarigen met ten minste een diploma voortgezet onderwijs moet 90% bedragen: het betreft hier een doelstelling die de huidige doelstelling m.b.t. het verlagen van voortijdig schoolverlaten vervangt. Daarop scoorde Nederland altijd goed. Voor deze nieuwe doelstelling geldt dit minder, het Nederlandse percentage bedraagt 82,2% in 2019.
- Het percentage 30- tot 34-jarigen met een diploma tertiair onderwijs moet ten minste 50% bedragen. Het Nederlandse percentage bedraagt 51,4% in 2019 (Eurostat). Hiermee wordt al voldaan aan dit streefdoel.

Het regulier onderwijsbeleid, inclusief al bestaande extra inspanningen (zoals het Leesoffensief), draagt bij aan het Nederlandse presteren op genoemde indicatoren. Het is te vroeg om aan te geven welke eventuele additionele specifieke maatregelen het kabinet zal nemen. Allereerst betreft het nog slechts een voorstel van de Commissie waarover nog veel discussie is, onder meer omdat niet voor alle doelen, net zoals het geval is voor Nederland, al internationaal vergelijkbare data voorhanden zijn. Maar ook omdat de doelen voor sommige landen wellicht onrealistisch en

¹² https://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_en.

¹³ Kamerstuk, 2019–2020, 35 300 VIII, nr. 224.

¹⁴ Kamerstuk, 2019–2020, 35 300 VIII, nr. 135.

onhaalbaar zijn. Die indruk heb ik ook gekregen uit mijn deelname aan de virtuele bijeenkomst van EU onderwijsministers op 30 november 2020, waar het Duitse Voorzitterschap de indicatoren en doelstellingen als onderwerp van het beleidsdebat had gemaakt.¹⁵ Naar verwachting zal de Raad zich in februari 2021 onder het Portugese voorzitterschap formeel uitspreken over de voorstellen wat betreft indicatoren, streefdoelen en het nieuwe monitoringskader. Het is dan aan een volgend kabinet om te bepalen welk beleid richting 2025 wenselijk is om bij te dragen aan de volgend jaar vast te stellen streefdoelen.

De leden van de PVV-fractie merken op dat tijdens de Europese top in Göteborg in 2017 werd bepaald dat iedereen recht heeft op hoogwaardige en inclusieve voorzieningen voor onderwijs, opleiding en een leven lang leren. De Europese leiders hebben toen beloofd om toe te werken naar een Unie waarin jongeren het best mogelijke onderwijs en de best mogelijke opleiding kunnen genieten en op het hele continent kunnen gaan studeren en een baan kunnen vinden. En dat het juiste onderwijs onder andere gericht moet zijn op gedragsverandering en vaardigheden ten behoeve van de groene economie en het klimaat. Onderwijs en opleiding als drijvende kracht, afgestemd op een groene en digitale transitie. Voor de leden van de PVV-fractie is onder andere deze eenzijdige benadering van het geven van Europese onderwijsruimte aanleiding om enkele vragen te stellen. De leden van de FVD-fractie sluiten zich bij deze vragen aan.

Kan de regering aangeven waarom het streven naar Europese onderwijsruimte voornamelijk zal worden gericht op gedragsverandering en overdracht van kennis en vaardigheden, waarbij een geplande, ideologische klimaatadaptatie (de groene economie en digitale transitie) centraal zal staan?

Om een groene, duurzame en klimaatneutrale samenleving te bereiken is het niet alleen nodig om meer technische maatregelen te treffen, zoals het verduurzamen van gebouwen en verlagen van de CO₂-uitstoot, het is ook nodig om ons gedrag van aan te passen, en zeker bij de generatie van de toekomst. Meer aandacht voor beleid gericht op de verduurzamingstransitie is een consequente prioriteit geweest van het kabinet in de aanloop naar de nieuwe wetgevende periode 2020–2025 binnen de Europese Unie. Deze inzet is op Europees niveau ook bevestigd door de EU-regeringsleiders in de strategische agenda voor deze periode, in de beleidsrichtsnoeren van de nieuwe Commissievoorzitter en het werkprogramma van de nieuwe Commissie.¹⁶ Het is overigens niet zo dat het streven naar de Europese Onderwijsruimte vooral op gedragsverandering gericht zal zijn, zoals deze vraag doet voorkomen. Dit is slechts een element in het Commissievoorstel. Het voorstel besteedt ook nadrukkelijk aandacht aan de bijdrage van onderwijs om lerenden met de juiste set vaardigheden te equiperen om bij te kunnen dragen én te kunnen profiteren van de verduurzamingstransitie. Daarnaast zijn andere dimensies die de Commissie in de mededeling voorstelt, zoals onderwijskwaliteit, inclusie, onderwijzers, hoger onderwijs en de internationale dimensie, minstens zo belangrijk als de dimensie van de groene en digitale transitie.

In hoeverre kan men in dat geval spreken van Europese onderwijsruimte overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel en met volledige inachtneming van de bevoegdheden van de lidstaten op het gebied van onderwijs en opleiding?

¹⁵ Kamerstuk, 2021–2021, 21 501-34, nr. 348.

¹⁶ Kamerstuk, 2019–2020, 22 112, nr. 2850.

Het kabinet is van mening dat de EU op onderwijsgebied een rol te spelen heeft, in het bijzonder gericht op kwaliteit en leermobiliteit.¹⁷ Optreden vanuit de Unie heeft toegevoegde waarde ten opzichte van een enkele nationale aanpak. Maatregelen op EU-niveau ondersteunen de lidstaten om het nationale beleid te moderniseren en aan te passen aan actuele ontwikkelingen. Het kabinet ondersteunt de inhoudelijke ambities van de Commissie die veelal relevant zijn voor het Nederlandse onderwijsveld, zoals het bevorderen van onderwijskwaliteit, stimuleren van toekomstgerichte digitale en groene vaardigheden, inclusievere hoger onderwijsstelsels en het verbinden van onderwijs en onderzoek. Het kabinet ziet toegevoegde waarde in het uitwisselen van kennis en *best practices* op deze terreinen tussen de EU-lidstaten.

Als nadrukkelijke randvoorwaarde geldt echter wel dat onderwijs op grond van het VWEU een aangelegenheid is van de EU-lidstaten zelf, waarbij de Unie bevoegd is het optreden van de lidstaten te ondersteunen, te coördineren of aan te vullen op het terrein van onderwijs en cultuur. Ook is aangegeven dat de autonomie van onderwijsinstellingen moet worden gerespecteerd. De maatregelen en initiatieven die de Commissie in het voorstel voor de Europese Onderwijsruimte aankondigt zullen ook binnen deze randvoorwaarden worden beoordeeld.

Kan de regering uitleggen wat, in het kader van «Europese onderwijsruimte tegen 2025», de consequenties op termijn zijn voor de Nederlandse onderwijsbegroting, voor de Nederlandse onderwijsstaal en de Nederlandse onderwijsinstellingen, gelet op de plaatsing van studenten uit de EU en het chronisch tekort aan (studenten)huisvesting, als aanzienlijke aantallen Europese studenten na de coronacrisis besluiten om hun studie/opleiding niet digitaal maar fysiek in ons land te gaan volgen?

In de ramingen die gebruikt worden voor de Nederlandse onderwijsbegroting wordt rekening gehouden met een stijging van de instroom van internationale studenten. Het effect van COVID-19 pandemie op de fysieke Europese diplomabiliteit lijkt vooralsnog beperkt. Het effect op de korter durende uitwisselingsprogramma's (studiepuntmobiliteit) is wel groot, maar naar verwachting inderdaad tijdelijk. Bij de studiepuntmobiliteit binnen Europa is voor Nederland overigens sprake van een balans tussen inkomende en uitgaande mobiliteit.

In de AMvB Taal bij de Wet Taal en Toegankelijkheid (WTT) is nader uitgewerkt wat de meerwaardecriteria zijn om een opleiding in een andere taal dan de Nederlandse te mogen verzorgen en de wijze waarop getoetst wordt. Ook is de verplichting voor bekostigde ho-instellingen nader uitgewerkt om de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands van Nederlandse studenten te bevorderen. De WTT ligt momenteel bij de Eerste Kamer.

Het tekort aan (studenten)huisvesting is inderdaad een serieus probleem. Ik zal samen met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties blijven werken aan oplossingen voor de problematiek rondom studentenhuishuisvesting. Daarbij krijgt de doelgroep internationale studenten en de doorstroming van studentenwoningen naar starterswoningen specifieke aandacht in het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft de Tweede Kamer in juni van dit jaar geïnformeerd over de voortgang van dit actieplan.¹⁸

¹⁷ Kamerstuk, 2017–2018, 21 501-34, nr. 283.

¹⁸ Kamerstuk, 2019–2020, 33 104, nr. 24.